

J-Vališ-Slunečko Nový
12. stn. (1924)

20 908-11,61

24 609-13,67

Personálie

Divizní generál František SLUNEČKO

* 2. 10. 1886 Mladá Vožice

† 10. 12. 1963 Praha

Zkoušku dospělosti vykonal 21. 7. 1905 na vyšší reálce s vyučovací řečí českou v Českých Budějovicích; 1909 pak první státní zkoušku z oboru strojního inženýrství na České vysoké škole technické. 1. 10. 1910 se prezentoval u zeměbranceckého pluku 2 ve Sv. Hypolitu k prezenční službě v rakousko-uherské armádě. Po ukončení jednoroční školy v Linci byl povýšen na šikovatele v záloze; v létě 1912 nastoupil cvičení ve zbraní jako velitel čety, po kterém získal zaměstnání u státní pošty.

Za mobilizace byl 3. 8. 1914 povolán k aktivní službě v rakousko-uherské armádě do Mladé Boleslavi ve funkci

velitele čety. Na ruské frontě působil od 26. 10., následovalo sice jmenování praporčíkem, ale již 21. 12. padl do zajetí a byl transportován do zajateckého tábora v Pokrově (Vladimírská gubernie), kde se angažoval v zajatecké samosprávě s tím, že v době od 25. 12. 1915 do 28. 7. 1916 plnil úkoly na obraně ruské armády. V červenci 1916 dobrovolně vstoupil do srbské armády a byl jmenován podporučíkem (velitelem čety) druhé srbské dobrovolnické divize, avšak již 1. 12. 1916 byl zařazen k důstojnické skupině generála J. Červinky; 12. 6. 1917 k 8. čs. střeleckému pluku jako velitel roty. Tehdy absolvoval dvouměsíční školu zákopové války v Jassách a poté jednoměsíční kurz při štábu praporu, pluku a divize na rumunské frontě (vyučovací řeč francouzská a německá). Slunečko byl 29. 8. 1918 jmenován kapitánem a velitelem praporu.

Do vlasti se vrátil 4. 8. 1920 v hodnosti majora (od 1. 5. 1919) a ve funkci zástupce velitele 8. čs. střeleckého pluku, jemuž připadla posádka ve Slezsku. Nadřazení

oceňovali Slunečkův „pevný, přímý charakter, velmi svědomitý s velmi dobrými vlastnostmi“, který „má velmi dobrý vliv na podřízené“. Krátce po aktivování byl jmenován podplukovníkem (2. 12. 1921) a 17. 11. 1922 ustanoven velitelem 8. pěšího pluku. Brzy následovalo povýšení do hodnosti plukovníka, neboť ve funkci se osvědčil, pracoval „dobře a rozumně“ a v jednotce vládl „všemu vzorný pořádek“. V roce 1924 absolvoval informační kurz pro velitele vojskových těles v Milovicích, 1926 pak kurz pro velitele vojskových těles v Olomouci a v letech 1927-1928 kurz pro vyšší velitele v Praze, do kterého podle hodnocení velitele přišel „s průměrnou přípravou. Pracoval s krajní vytrvalostí a činil znamenité pokroky. Je ducha klidného, vážného a ukázal mnoho zdravého smyslu. V terénu mu neschází jistý postřeh, nezdá se ale býti velkého rozsahu. Osobitost prostřední, bez určitého vyhranění. Zdá se kvalifikovanějším pro pěší jednotky než pro velení vyšší. Velmi znamenitě rozvíjel své znalosti v pěchotě.“ Po návratu z kurzu selhaly mu nervy až „do té míry, že nebyl schopen soustavného myšlení, dostával se u něho nepřemožitelný pocit strachu z představených a úplně se zhroutil“.

Začátkem roku 1929 byl plukovník Slunečko ustanoven velitelem 16. pěší brigády v Místku a v létě pak následovalo jmenování do první generálské hodnosti. Jeho tehdejší nadřízený, velitel 8. pěší divize div. generál Jindřich Hanák, považoval Slunečka za dobrého velitele brigády, pilného a svědomitého vyššího důstojníka s dobrými vědomostmi, „jež uplatňuje dobře při výcviku svojí brigády. V posuzování taktických situací dobrý, jeho první rozhodnutí skoro vždy správné, provedení ale pokulhává a je vidět, že neovládá ještě těžké fáze boje, že v tomto ohledu schází zkušenost a rutina“.

Generál Slunečko byl 1. 10. 1930 pověřen vedením funkce zástupce velitele Zemského vojenského velitelství Košice (31. 12. ustanoven). I tentokrát se osvědčil, aspoň podle názoru jeho tehdejšího nadřízeného arm. generála J. Šnejdárka, který oceňoval jeho „čestný kakater. Velmi pilný a svědomitý. Velmi dobrý taktický postřeh“.

Nový zemský velitel div. generál L. Krejčí, který Slunečka znal z legií „jako velmi dobrého důstojníka a bojovníka“, vyzkoušel ho v roce 1934 při cvičení v terénu při velení horské brigádě: „Ospravedlnil úplně názor, jenž jsem o něm měl. Jeho řešení byla velmi dobrá, promyšlená a houževnatě a se zdarem obhájena. Byl zcela klidný, takže se dá předpokládat, že vyhovuje zase velmi dobře pro vedení pěší brigádou.“ Při reorganizaci armády byl Slunečko dnem 31. 12. 1936 ustanoven velitelem 12. pěší brigády ve Znojmě. Výcvik podřízených jednotek opět vedl „velmi dobře“, jeho rozpravy při závěrečném cvičení byly „výstižné“.

K 1. 1. 1938 se generál Slunečko stal zástupcem velitele 6. divize v Brně a 1. 5. velitelem druhé skupiny (současně přemístěn k třetímu sboru). Poslední funkci zastával i během zářijové mobilizace. Podle velitele sboru div. generála A. Hasala se Slunečko jako velitel osvědčil „za mimořádných opatření v těžkých poměrech a různých improvizacích, v nichž byla skupina zřízena, i za mobilizace velmi dobře. Zachoval vždy klid, zdravý úsudek a rozhodnost“.

Po německé okupaci se generál Slunečko aktivně zapojil do domácího odboje a stal se oblastním vojenským velitelem Morava-západ se sídlem v Brně v rámci struktury I

struktury Obrany národa, z které v podstatě jako jediný z velitelů unikl zatčení díky tomu, že od roku 1942 žil v ilegaltě v oblasti Mnichova Hradiště. Jeho skupina ALEX působila v severovýchodních Čechách, i když měla na rozhodujících místech v protektorátních ministerstvech, v ústřednách, v České tiskové kanceláři apod. rozvětvenou síť informátorů. Skupina se později zapojila na Ústřední národní výbor Jaroslava Kvapila, avšak to již vytvářela další odbojové skupiny na venkově, nebo utvořené skupiny slučovala s odbojáři v Praze:

1. skupina generála Slunečka v politických okresech Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště, Turnov, Semily a Jičín,
2. skupina v Brandýse nad Labem, organizovaná již v roce 1939 podplukovníkem R. Mrázekem [1],
3. skupina v Benešově, Vlašimi a v Lounech, s nimiž udržoval spojení plukovník Vladimír Procházka,
4. skupina generála J. Fišery, organizovaná ve Velkém Kladně, v Unhošti a Berouně.

Generál Slunečko pak v dubnu 1945 navázal spojení i se sovětskou zpravodajskou skupinou VOLK majora V. S. Chranovského, která byla vysazena prvním ukrajinským frontem 26. 3. 1945 v prostoru skalního masivu Mužského v okrese Česká Lípa. (Podrobnější informace najdete v příloze „Zpráva vojenské organizace Alex“.) S jeho pomocí hledal spojení s čs. vládou v Košicích. Slunečko o své účasti v květnovém povstání později uvedl:

„Dne 30. dubna t. r. přijel jsem do Prahy v 7 hod. ráno k pplk. gšt. Mrázkovi, abych se ujal vedení domácího odboje po zatčení generálu [Zdeňku] Novákovi, resp. gen. Bláhovi [2]. V též den v 10 hod. byla první schůzka štábu gen. Alex (moje krycí jméno), který po mém příjezdu do Prahy sestavil pplk. gšt. Mrázek, jako náčelník štábu, v kanceláři Dunajské paroplavební společnosti. Účelem této, i všech ostatních schůzek v následujících dnech bylo uspořádat organizaci velení a podchytit různé odbojové skupiny ve společnou organizaci vojenskou.

Výsledek byl tento: Velitelem Velké Prahy jsem ustanovil gen. Kutlvašra [3], SV Praha, velitele oblasti západně Prahy gen. Fišeru, SV Kladno atd. Byly podchyceny skupiny:

*skup. Bartoš (pplk. gšt. Bürger [4])
státní policie (pplk. gšt. Antonín/ Sameš)
elektrikáři (pplk. gšt. B./ Paleček),
nejvyšší rada vojáků a dělníků (já a pplk. gšt. Mrázek) atd.*

První noc jsem spal v bytě pplk. gšt. Sameše, od 1. května jsem bydlel u mjr. pčch. Pokorného, Žižkov, Bendlova 6.

Dne 5. května došlo v Praze k brannému vystoupení pražského obyvatelstva proti Němcům a začalo vedení boje podle připravené organizace, to jest ve Velké Praze vedl boj gen. Kutlvašr se svým štábem, na venkově byly podchyceným oblastem dány rozkazy, aby „stěhovaly na plno“, to jest, aby vystoupily proti Němcům, a tím jim překážely v dodávání posil do Prahy.

Dne 5. května tak asi ve 14 hod. hlásil npor. (Karel) Neubert, člen mého štábu, že se přijde zmocnit ČTK. Dostal k tomu rozkaz, rozkaz provedl a provedení hlásil telefonicky s dodatkem, že by vydal s ČTK provolání k pražskému obyvatelstvu. Svolil jsem s podmínkou, že musím znáti obsah provolání. Hlásil mi obsah provolání telefonicky a po krátkém rozmyšlení jsem dal souhlas, aby to pustil.

Zdůrazňuji „po krátkém rozmyšlení“ proto, poněvadž z tajnostkářství pplk. gšt. Sameše a hlášení npor. Neuberta bylo možno soudit, že se ustavuje jakási Národní rada, ale kdo to je a kde je, to jsme ve štábu Alexe odpoledne 5. května nevěděli.

Pokládaje za důležité, aby pražské obyvatelstvo rychle bylo informováno, dal jsem k provolání souhlas. Co se však stalo? Do ČTK přišel pplk. gšt. Sameš s panem Dr. Bauerem a npor. v zál. Neuberta zatkli, vyslýchali na policii ohledně obsazení ČTK a uveřejnění proklamace. Tedy na místě, aby se mnou spolupracovali a dali mi vědět o své existenci a svém SV, zatkli člena mého štábu a propustili jej až večer 5. května ...

Proklamace byla vydána cyklostylem, a že ji potom uveřejnili některé pražské deníky za to nemohu zodpovídati.

Boje pokračovaly, poznal jsem přednostu vojenské sekce Národní rady kpt. [Jaromíra] Nechanského, který myslím, v neděli, dne 6. května večer přišel na moje SV, Staroměstské náměstí, fa Kunerle, se informovati. Tu v úterý dne 8. května ráno dostal jsem od Národní rady rozkaz, abych k ní přijel. Byla tehdy u velitelství Bartoš. Jel jsem tam s náčelníkem svého štábu, nevěda proč. Po dalším čekání byl jsem uveden do místnosti, kde již byli přítomni členové Národní rady. Byl jsem tázán, kdo jsem, co jsem dělal, jak jsem se dostal do Prahy atd. Vše jsem vysvětlil, takže místopředseda Národní rady, myslím pan Smrkovský, ukončil moje vyslýchání slovy: „Pánové, já nevím důvod, proč jsme sem pana generála vlastně volali?“ Bylo mi jen divné, že o incidentu ČTK a o proklamaci nebyla ani zmínka.

Dne 9. května večer, po bojích, kdy příchodem Rudé armády operace byly skončeny, jel jsem na Národní radu a prosil jsem o dovolení odejeti do Brna, abych si přivezl uniformu a abych se dověděl něco o své ženě, o které teprve v Praze jsem se dozvěděl, že jest gestapem internována ...“

Ale ještě předtím, večer 8. 5., generál Slunečko odjel v čele delegace České národní rady do Českého Brodu, kterou vítali místní občané zneklidnění odpoledním masakrem revoluční jednotky u Kleček a pod liblickou vysílačkou. Ve 20.30 hodin byla v budově místního gymnázia, kde sídlil štáb předsunuté armádní skupiny generála Reimanna, disponujícího asi s 80 000 německými vojáky, podepsána podobná kapitulační listina jako před tím v Praze [5].

Generál Slunečko byl 25. 5. 1945 ustanoven zatímním velitelem (28. 10. velitelem) prvního sboru v Praze, 1. 8. 1945 povýšen do hodnosti divizního generála a 1. 6. 1946 vzhledem dosažení 60leté věkové hranice přeložen do výslužby.

V době, kdy příslušníci vojenské kontrarozvědky (5. oddělení hlavního štábu) a státní prokuratury vybírali vhodné oběti pro ilegální organizaci „štáb organizace PZ - Pravda zvítězí“, generál Slunečko ve vazbě státního soudu alibisticky mimo jiné uvedl:

„K dotazu uvádím, že jsem během revoluce byl volán k České národní radě a při té příležitosti jsem se zastavil u Kutlvašra, kde jsem četl podmínky kapitulace, a vzpomínám si, že v těchto podmínkách bylo též, že Němci, tudíž i gestapo a členové Astu (rozumí se služebna - pozn. Z. V.), mohou opustit Prahu s lehkými zbraněmi (v uvedeném protokolu z 8. 8. 1945 nic podobného uvedeno není - pozn. Z. V.). Tato dohoda byla učiněna mezi německým generálem Toussaintem a generálem Kutlvašrem, a protože mi podléhal (rovněž neodpovídá skutečnosti - pozn. Z. V.), měl mi správně tuto okolnost hlásit, na což bych zcela určitě nepřistoupil, sám jsem měl dojem, že se tak děje za schválení České národní rady. Právě tak mi nebylo hlášeno vyjednávání s vlasovci a K. H. Frankem.“

Rivalita mezi generály? I tak se to dá vysvětlit; případně jako pokus o vlastní záchranu, selhání nervů či již dříve zmíněný „nepřemožitelný pocit strachu z představených“, který později vedl k jeho zájmu o spolupráci s orgány Státní bezpečnosti.

Generál Slunečko byl z vyšetřovací vazby státního soudu propuštěn v podstatě „bez následků“. V rámci „akce B“ se musel v roce 1951 vystěhovat do Branžeže (okr. Mnichovo Hradiště), ale později, v dobách určitého „uvolnění“ komunistického režimu, se do Prahy opět vrátil.

Poznámka:

1. Vališ Z.: Brigádní generál Raymund Mrázek, VR 4/2000, s. 141-147.
2. Vališ Z.: Divizní generál in memoriam František Bláha, VR 1/1995, s. 136-138.
3. Vališ Z.: Armádní generál in memoriam Karel Kutlvašr, VR 4/1993, s. 140-141.
4. Vališ Z.: Generálmajor František Bürger-Bartoš, VR 4/1997, s. 156-160.
5. Dokument za Českou národní radu podepsali plk. Hefman, Dr. Smolín a plk. Kadavka; za německou stranu gen. Reimann, mjr. Wehl a hpt. Erhart, kteří se zavazovali, že německé jednotky odevzdají těžké zbraně a při ústupu na západ použijí komunikace obcházející hlavní město.

PhDr. Zdeněk Vališ

Příloha: Zpráva vojenské organizace ALEX

Velitelství generála Alexe - krycí jméno pro gen. Frant. Slunečka, jako zástupce velitele domácího odboje gen. Zdeňka Nováka, který byl vězněn gestapem od června 1944 - bylo pokračováním podzemního hnutí vojenského na celém území Čech a Moravy (velitelství Alex se považovalo za nástupce původního vedení Obrany národy, pozn. Z. V.), které od r. 1939 vedl div. gen. Homola a po jeho zatčení gen. Zd. Novák, jenž byl však rovněž zatčen. Koncem října 1944 byl zatčen další zástupce, gen. Frant. Bláha, a tak zůstal nakonec vedoucím skupiny odboje brig. gen. Slunečko, který pracoval v podzemí od 2. prosince 1939.

Účel organizace byl vojenský. Měl seskupit vojenské a národní síly lidové k revolučnímu zásahu proti Němcům. Akce sabotážní a zpravodajské byly zahájeny ihned

po vzniku za vedení gen. Homoly. Činnost hnutí byla po počáteční intenzivní činnosti oslabena příchodem Heydrichovým a rozsáhlým zatýkáním a popravami příslušníků hnutí v září 1941, ale neustala nikdy, i když se v jistých obdobích omezila jen na rozsáhlou činnost charitativní ve prospěch rodin popravených a zatčených příslušníků. Na tuto charitativní činnost byl sebrán a vydán mnoha set tisícový výnos sbírek mezi členy podzemního hnutí, které namnoze opatřil pplk. Mrázek.

Za teroru po atentátu na Heydricha v r. 1942 bylo mnoho příslušníků zatčeno a hnutí roztříštěno. Ze zbytku bylo utvořeno v Čechách a na Moravě vojenské hnutí gen. Nováka, jehož náčelníkem štábu byl pplk. gšt. Suledr, a které se opíralo hlavně o tyto složky: vládní vojsko, kde vedl pplk. gšt. Lang a plk. gšt. Štěpánský podle směrnic, vydaných pro podzemní hnutí; četnictvo v čele s dr. Ševčíkem, zástupcem uniformované policie dr. Majnera; hasičstvo a zbylé vojenské skupiny v různých částech Čech a Moravy. Organizována také podrobná vojenská, průmyslová a hospodářská špionáž. Vedením zpravodajské skupiny byl pověřen pplk. gšt. Frant. Bürger. Toto vojenské hnutí bylo v zimě 1942/43 zapojeno na Ústřední národní výbor, jehož předsedou byl zvolen Jaroslav Kvapil. Generál Zd. Novák se stal členem tohoto ÚNV. Organizace byla v trvalém spojení s jednotlivými vládními orgány v Londýně a s oficiálním ilegálním hnutím na Slovensku.

Jedna z velkých organizovaných připojených složek byla skupina gen. Alexe-Slunečka, která působila v severovýchodních Čechách. Generál Alex-Slunečko byl posledním z velitelů na svobodě. Vojenskou organizací v Praze byl pověřen gen. Novákem generál Bejl. Potom, když byl zatčen, ujal se organizace pplk. gšt. Raimund Mrázek, který až do příchodu generála Slunečka do Prahy organizoval v hlavním městě vojenské jednotky vedené důstojníky, připravované pro konečný vojenský zásah. Přípravou mobilizace byl pověřen pplk. Weinstein, který i při těžké chorobě svůj úkol plnil svědomitě.

Když situace uzrávala, byl na přání generála Slunečka ustaven Národní výbor ve smyslu rozhlasových výzev vlády v Košicích. Výbor zvolil gen. Slunečka předsedou a šéfredaktora Neuberta místopředsedou. Členy výboru byli důvěrníci odborových organizací, zástupci průmyslu, peněžnictva, tisku, hospodářských svazů, vojska, zaměstnanci Elektrických podniků, veřejného zásobování a výroby papíru - ze všech vrstev. Jeho členy byli mimo jiné spisovatel Josef Kopta, kpt. v zál. ing. Zd. Kruliš pro spolupráci s průmyslem, dr. Navrátil z rozbité skupiny Palivcovy, kpt. v zál. Berdych, býv. tajemník Československé národní rady, poslanec Neumeister, předseda karlínského Národního výboru, ing. dr. Štěpán a A. Kolenatý, zaměstnanec Elektrických podniků, npor. v zál. Boh. Klíma pro otázky financí, Fr. Rychlík pro výživu a zásobování.

Vojenská komise zasedala pak denně (od 30. dubna 1945, pozn. Z.V.) od 9 hod. postupně na různých místech v Praze, aby unikla pozornosti gestapa a zatčení. Místnosti pro schůze vojenského vedení dali k dispozici: Oldřich Kvíz ze Slovenské Dunajplavby, paní Zdenka Merunová, ing. Zd. Kruliš, u něhož se pravidelně scházel Národní výbor a řada jiných důstojníků. Vojenská komise provedla definitivní uspořádání velení a určila jednotkám úkoly. Na schůzi Národního výboru v kanceláři firmy Kruliš byla

projednávána celková situace po stránce politické, organizační a vojenské a jednotlivým členům dány úkoly pro činnost ve složkách, které zastupovali.

Aby konečná vojenská akce nabyla průraznosti, bylo zorganizováno velení a bojové jednotky byly uspořádány takto:

1. Podchyceny všechny vojenské organizace, které existovaly, většinou v rámci velitelském. Z nich nejlépe byla organizována skupina pplk. gšt. Bůrga a Voltrata, kteří již měli bojové jednotky. Velitelství Alex podchytilo nejsilnější bojovou organizaci zaměstnanců Elektrických podniků v síle 6000 mužů, která pod velením aktivních i záložních důstojníků vytvořila deset skupin ve vozovnách na okraji Prahy a v elektrárně.

2. Stanoveny úkoly pro různé eventuality, a to:

- a) při kapitulaci Němců obsadit ihned vojensky Prahu, udržet pořádek a zajistit Němce a kolaboranty, popř. likvidovat odpor, který bylo možno předvídat u gestapa a jednotek SS,
- b) při lidovém povstání podchytit je vojensky a tak zlomit německý odpor.

3. K provedení daných úkolů rozhodl generál Slunečko jako zástupce vězněného gen. Nováka takto:

- a) gen. Slunečko velí se svým štábem celé oblasti v Čechách, pokud byla vojensky podchycena;
- b) gen. Slunečko povolal gen. Kutlvašra s náčelníkem štábu pplk. gšt. Bůrgem a určil ho jako velitele Velké Prahy a dal mu k dispozici všechny podchycené jednotky ve Velké Praze;
- c) gen. Slunečko povolal gen. Fišeru, který byl již ve Velkém Kladně a spolupracoval s partyzány, a pověřil ho velením jednotek odporu západně od Prahy. Stanoviště velitelství bylo Kladno;
- d) skupině Sever pod velením majora Cermana v prostoru Český ráj a skupině Brandýs n./L. pod velením pplk. Viléma Konvalinky dány rozkazy a heslo pro zahájení akcí, a to: - v případě lidového povstání zahájit bojovou činnost a usměrnit sílu tohoto hnutí. Jinak zahájit činnost na heslo. Úkolem těchto sil vně Prahy bylo vázat nepřítele v oblastech, kde operoval, zamezit jeho postup na Prahu a tím ulehčit bojovníkům v hlavním městě přerušením železničních spojů, zábranami na silnicích, zničením mostů apod.;
- e) aby se předešlo rušivým zásahům různých politických skupin do vojenského velení a organizace jednotek, sjednány dohody s politickými organizacemi, z nichž největší byla Rada vojáků a pracujících lidí, které souhlasily s tím, aby vojenské velení bylo dáno do rukou generála Slunečka;
- f) obsazením České tiskové kanceláře byl pověřen npor. v zál. Karel Neubert. On zařídil vše potřebné pro hladké provedení převratu v hospodářské skupině Tisk a Papír;
- g) při všem úsilí se dlouho nepodařilo skupině gen. Slunečka vstoupit v přímý styk s Českou národní radou. S pplk. Samešem se delší dobu pokoušela navázat spojení neznámá skupina. Konečně ve druhé polovině týdne před povstáním byl prostřednictvím št. kpt. Nechanského (krycí jméno Jiřík) pplk. Sameš přijat za člena vojenské sekce České národní rady. Tím byl utvořen první dotyk velitelství Alex s Radou, který se však plně rozvinul až po zahájení operací. Velitelství Alex od první chvíle se podřídl vedení České národní rady.

Dne 5. května 1945 od rána začalo lidové hnutí odstraňováním všeho německého, vyvěšováním státních vlajek atd. Bylo zřejmé, že každou hodinu dojde k povstání a tím

ke střetnutí s německou brannou mocí. Povstání vypuklo při obsazování rozhlasu kolem 12. hodiny v poledne. Velitelství Alex se sešlo o 9. hod. v domě firmy Kunerle na Staroměstském náměstí. Byla uvážena situace a gen. Slunečko-Alex rozhodl zahájit boj. Gen. Kutlvašr, který byl přítomen, se odebral na své stanoviště a zahájil činnost pro Velkou Prahu ve 12 hod. 45 min.

Stanoviště velitelství Alex bylo v kancelářích firmy Kunerle na Staroměstském náměstí, kde dobré služby konal český ředitel této německé firmy, desátník v zál. Blažek, který ještě před revolucí uvolnil místnosti firmy pro vojenské schůze, ač si byl vědom rozsahu nebezpečí.

Velitelství Alex koordinovalo operace svých venkovských sil průběhem bojů v Praze pomocí své znamenitě fungující zpravodajské služby, ve které vynikla Dana, dcera vězněného pplk. gšt. Suledra, spolupracovníka gen. Nováka. Velmi dobře se osvědčilo mobilizační středisko ve Štefáníkových kasárnách na Smíchově pod velením pplk. Šilhavého, kde byly shromážděny zbraně, vyzbrojeny jednotky dobrovolníků a dávány k dispozici skupině Bartoš-Kutlvašr. Ve Velké Praze vedl operace gen. Kutlvašr. Zároveň byly vydány rozkazy pro zahájení boje jednotlivým skupinám mimo Prahu. Řízení operací bylo úplně v rukou velitelství.

Česká tisková kancelář v Lützowově ulici (tj. v Opletalově, pozn. red.) byla obsazena npor. v zál. Karlem Neubertem ve 12 hod. 30 min. a do 15 hod. byl obnoven normální provoz. Již ve 13 hod. bylo na Bellových aparátech zahájeno přímé spojení s Reuterem v Londýně a s Moskvou. Obsazení ČTK německou strážní jednotkou bylo likvidováno, úředníci německého státního ministerstva byli odzbrojeni a internováni. Celé odpoledne byly místnosti ostřelovány z protějších budov gestapa a jedna písarka raněna. V 18 hod. byl úřad odevzdán zmocněnci České národní rady.

Řízení operací, zejména v prvních dnech povstání, bylo tak naléhavé a spád událostí takový, že nebylo vůbec času všechny telefonické rozhovory, rozkazy atd. zachycovat písemně. Úkoly, určené jednotlivým skupinám, byly v podstatě zdařile provedeny, až na proniknutí tankové brigády z prostoru Milovic, která se vyhnula námi obsazenému území Brandýs n./L.-Stará Boleslav-Kostelec n./L. a z východu vnikla do prostoru Vysočan. V průběhu operací rozbila Staroměstské náměstí a pronikla na Příkopy a do Jindřišské ulice. Tankové útvary, postupující na Prahu od jihu a z prostoru Benešov, Jesenice a Zbraslav-Chuchle, byly branným odporem jednotek Alex zadrženy na periferii Velké Prahy, takže pronikly pouze na Pankrác a ke Zlíchovu.

Po celou dobu bylo Staroměstské náměstí ostřelováno děly a stanoviště Alex silně poškozeno.

Obecně musí býti zdůrazněno, že boj byl zahájen za nejhorších podmínek a probíhal za dramatických okolností, kdy se každou chvíli nadějná situace obratem měnila v téměř beznadějnou, poněvadž kromě pistolí a několika pušek - nebylo zbraní. Výzbroj musela býti dobyta od Němců holýma rukama. Jen nadšení a touha obyvatelstva po osvobození za každou cenu udržely bojového ducha až do úplného vítězství. Všichni se bili statečně, a to jak policie, vládní vojsko, četnictvo a elektrikáři,

tak i všichni ostatní a zejména mládež, která, ač vojensky nevycvičena, vydržela a bojovala skvěle.

V noci z 5. na 6. května byl gen. Zdeněk Novák osvobozen z věznice na Pankráci. Ač jeho zdravotní stav byl velmi špatný, zúčastnil se ihned osobně boje a dne 10. května se ujal velení nad všemi jednotkami velitelství Alex. Generál Alex-Slunečko stal se jeho zástupcem. Po příjezdu vlády do Prahy byl gen. Novák s pplk. Mrázkem přijat ministrem národní obrany, generálem Svobodou, od něhož dostal rozkaz k obsazení pohraničí historických zemí s výslovným určením: „Cokoliv podnikneš k zajištění Čech, k tomu ti dávám absolutní plnou moc, za kterou stojím do všech důsledků.“

Tento úkol byl proveden. Jednotky pronikly až na historickou hranici a postupně vyčišťovaly zalesněné oblasti od zbytků německého vojska.

Obsazením pohraničí naplnilo velitelství Alex své poslání, jeho vojenští členové se odebrali na příkázaná místa v nové československé armádě, jeho občanskí příslušníci šli za svou novou a radostnější práci v osvobozené vlasti.

Alex dovršil ve cti svůj úkol a zastavil svou činnost. Byl nástrojem boje. Po vítězství se rozešel. Trvá však vzpomínka na bratrství obětí a krve.

(Zpráva byla publikována na podzim 1945 při příležitosti přijetí zástupců velitelství Alex prezidentem republiky dr. E. Benešem, dále byla přetištěna v knize Pražské povstání 1945, kterou vydala Rada svobodného Československa k jeho 20. výročí ve Washingtonu D. C., v roce 1965. Redakčně upraveno.)